

УДК 373.2.016:796(477)

Меленець Л. І., старший викладач
кафедри методики та психології дошкільної і початкової світи
ІШПО КУ імені Бориса Грінченка, канд. пед. наук

ОРГАНІЗАЦІЯ ГОРОДКОВОГО ТУРНІРУ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В Україні зростає кількість спортивних секцій та шкіл, а також родин, які бажають віддати на навчання різним видам спорту своїх маленьких дітей. Звертаючись до тренерів з питанням: «З якого віку і яким видам спорту можна навчати дітей дошкільного віку?», нерідко дивуються, коли чують у відповідь, що давно пора. Зрозуміло, про справжній спорт в дошкільному віці рано говорити, але різні види ігор та розваг з елементами спорту цілком доступні дітям 5-6 років, і навіть – більш раннього віку.

Користь ігор спортивного характеру для дітей дошкільного віку науково доведено рядом досліджень, а їхня доступність – практикою роботи багатьох дошкільних закладів. На часі актуальним постає питання активного залучення молодого покоління до світу рухів та емоцій. І робити це необхідно продумано, гнучко, в інтересах здоров'я дитини, і по можливості, в традиціях та інноваціях ігрової культури українців.

Опитування, проведені серед педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів, батьків вихованців свідчать про те, що гра в «городки» не користується популярністю (погублено інвентар, відсутній майданчик тощо).

А саме ця гра є прекрасним активним відпочинком, азартним, захоплюючим і приємним проведенням часу в колі однолітків, сім'ї. Це й атлетична гра, що вимагає сили і спритності, влучності і витримки, хорошої координації рухів. Гра, що тренує увагу та окомір. Девізом гри можуть стати слова поета і публіциста Миколи Олександровича Упеника «Навчись майстерності такої, щоб у твоїй руці легкій з'явилась вправність і завжди був точний зір в очах».

Мета нашої публікації: розкриття педагогічних умов організації городкового турніру в сучасному дошкільному навчальному закладі.

Освітні Програми для дітей дошкільного віку, починаючи з трирічного віку, передбачають такі спортивні розваги, як катання на санчатах, велосипеді, ігри на воді. Старшим діткам пропонуються ігри спортивного характеру: бадмінтон, баскетбол, футбол, хокей, настільний теніс, городки [3].

«Городки» (одн. «городок») – спортивна гра, суть якої полягає в змаганні двох команд по п'ять чоловік у кожній, що намагаються меншим числом ударів вибити з города всі наявні фігури; скраклі, а ще – круглі, дерев'яні цурки для цієї гри; скраклі [1].

Про гру “у скраклі” можна познайомитися в науковому дослідженні Валерія Старкова [4], на сайті Федерації городкового спорту України – з історією розвитку цієї гри як виду спорту [5].

Грали в цю гру в основному чоловіки, оскільки стародавні городки були з важкими масивними бітами. Нині завдяки появі легких видів, виготовлених з берези, липи чи бука, в неї грають і жінки, і діти. Сьогодні набір городків можна вважати хорошим подарунком як для хлопчика, так і для дівчинки.

В проекті Типового переліку фізкультурного обладнання, спортивного спорядження та інвентарю для використання в дошкільних навчальних закладах, запропонованого МОН України в 2012 році, передбачено мати в групах набори для гри «Городки», а відповідно, вправляючись у цій грі, можна й організувати різного виду змагання – турніри, як особисті, так і командні («Один на один», «Команда на команду»).

Навчаючи дітей гри в городки, в першу чергу, дорослі повинні керуватися такими принципами, як безпека, практичність, вибір місця й часу. В освітній програмі «Дитина» (2016) дано короткий зміст навчання дітей старшого дошкільного віку елементам спортивної гри «Городки»: кидати бити збоку і від плеча, зберігаючи правильне вихідне положення (півоберта до кону з опорою на праву ногу, що стоїть позаду), знати 3-5 фігур, уміти вибивати городки з кону (6 м) і півтону (3 м) [2].

Городкові фігури, які збиваються битою з обмеженого простору, що має назву «Город», – «Гармата», «Вилка», «Зірка», «Стріла», «Криниця», «Артилерія», «Кулеметне гніздо», «Літак», «Серп», «Вартові», «Тир», «Лист» та ін. – це ще й лексичні окраси спортивної гри. Безумовно збагатить мовний словник дітей і городкова приказка: «Коли кидаю, п'ять вибиваю».

Сучасні старші дошкільники з захватом розповідають про героїв мультфільму «Турнір Долини Фей» і пояснюють слово «турнір» як «змагання».

«Турнір» - спортивне змагання, в якому учасники зустрічаються по одному або кілька разів [1]. Діти дошкільного віку на прикладі городкового турніру здатні зрозуміти, що таке змагання може бути коротким заходом в певному місці, або ж довготривалою системою матчів, що триває впродовж значного часу (сезону), і проводиться з роз'їздами команд (наприклад у сусідній дошкільний заклад).

Майданчик для городкового турніру, він же – майданчик для гри – повинен бути рівним, позначеним розміткою (навіть смужками з піску). Для тих, хто починає вчитися цій грі, краще робити городкові майданчики земляними, проте, може бути і трав'яне покриття. Для більш досвідчених можна використовувати дерев'яні, для тих, хто вже добре грає – цементні майданчики. Рекомендовано городкові квадрати, залежно від віку і підготовки гравців, робити розміром 1X1 м, 1,2X1,2 м, 1,5X1,5 м. У земляного «города» півкон проводиться в 2 м від квадрата, кон – в 4 м для дітей 5 років, у дерев'яного «города» півкон – в 3 м, кон – в 6 м, у цементного «города» півкон і кон – відповідно в 4 і 8 м для дітей 7 років. На території більшості дошкільних закладів, городковий турнір варто організувати на заасфальтованому майданчику.

Слід зауважити, що для безпеки гравців, а також для того, щоб біти і городки не розліталися далеко, позаду квадратів на відстані 2-3 м від їхньої задньої сторони варто передбачити перепону висотою до 50 см, це може бути сітка, паркан, невеликий земляний вал.

Городкові майданчики для навчання гри та організації змагань необхідно облаштовувати подалі від майданчиків для інших ігор, щоб випадково не потрапити бітами чи городками в дітей, перехожих, тварин.

Отже, для організації городкового турніру необхідно перш подбати про безпечно облаштований майданчик і відповідно про спортивний інвентар – бити і набори городків, що складаються з п'ять штук, які ще називають «скраклі».

Для гри в «городки» використовують 15 фігур, що мають певну постановку в партії. Щодо послідовності та кількості фігур, що будуть вибиватися дітьми дошкільного віку, то вони можуть змінюватися. Це стосується і правил гри – у дитячій версії правила теж можуть відрізнятися.

Послідовність вибудовування та черговість фігур, правила гри, права і обов'язки учасників гри (гравці, капітан, тренер, суддя, медик) та інші складові організації змагання (необхідно врахувати й той момент, що в грі беруть участь і ліворукі діти) мають знайти своє відображення в Положенні– зведенні правил з певного питання [1].

«Написання» Положення городкового турніру самими дітьми може бути цікавою проектною діяльністю, організованою в групі старшого дошкільного віку. Тут варто звернутися і до історичних фактів появи спортивної гри, і до традицій ігрової культури українців, закладаючи основи щодо формування у дітей дошкільного віку ключових компетентностей (сукупність особистісних якостей). Вміння шукати, вивчати, думати, співпрацювати, братися за справу, адаптуватися тощо мають стати особистісною характеристикою дитини, що зростає.

Гра не може проводитися без заохочення – обов'язковою умовою є похвала й підбадьорювання дитини. Її маленькі перемоги прищеплять їй любов до спортивних змагань з малих років. В якості призу переможцю, так і тому, хто програв, можна запропонувати квитки на дитячий спектакль, або маленькі книжки, підійдуть повітряні кульки тощо.

Було б добре, якби батьки водили дітей на юнацькі і дорослі змагання, пояснювали відмінності правил для дітей і дорослих. Згодом дитина буде залучена в цю захопливу гру і не розлучиться з нею в старшому віці. Спортивна гра в городки як не можна краще у сонячну погоду чи в морозний зимовий день, навіть за спрощеними правилами, згуртує гравців за віком або статтю. Головне, що ази цієї гри було закладено в дошкільному віці.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с. : іл.
2. Гришин В. Г. Малыши открывают спорт [Текст] / В.Г.Гришин, Н.Ф.Осипов. – М., «Педагогика», 1975. – 168 с.
3. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк ; авт. кол. : Г.В.Беленька, О.Л.Богінч, Н.І.Богданець-Білокаленко [та ін.] ; наук. ред. : Г.В.Беленька, М.А.Машовець ; Мін. осв. і науки, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. – К. : Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. – 304 с.
4. Старков В. Традиції та інновації в ігровій культурі населення України. Гра “у скраклі” / Валерій Старков // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. — Т. 21. — К., 2010. — С. 344-358. — Бібліогр. : 25 назв. — укр. <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/71897/20-Starkov.pdf?sequence=1> – Назва з екрана.
5. Федерація городкового спорту України. Правила гри [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.gorodki.in.ua/ob-igre/pravila-igry/> - Назва з екрана.